

OBEC Dolná Ždaňa

Dedina Dolná Ždaňa sa vyvinula v polovici 14. storočia, z pôvodnej materskej obce, spomínanej v roku 1388 a 1391 pod názvom Sdan. Patrila k príslušenstvu hradu Revište.

Koncom 17. storočia pripadla obec štiavnickej Banskej komore. Neskôr bola začlenená do župy Tekovskej. V roku 1715 v dedine bol mlyn, krčma, 27 daňovníkov, mäsiar, ševc. V roku 1828 v obci bolo 46 domov, 305 obyvateľov, ktorí sa zaoberali poľnohospodárstvom. Za I. ČSR Dolná Ždaňa bola poľnohospodárskou obcou. Ťažným záprehom boli kone a kravy. Muži sa živili aj pltníctvom, ženy tkáčstvom. Dodnes sa zachovalo tkanie pokrovcov.

Hospodárska kríza v 30-tych rokoch zachvátila aj Dolnú Ždaňu. Chlapi si našli prácu na drevosklade a na železničnej stanici v Hliníku nad Hronom. V ďalších rokoch väčšina občanov produktívneho veku pracovala na parnej pile v Hliníku nad Hronom, čím nezamestnanosť v obci zmizla. Niektorí obyvatelia odišli na poľnohospodárske práce do Nemecka. Na „roboty“ odchádzali najmä dievky a ženy. Zrušením živnosti parná píla bola úplne odstavená 15.1.1950. Od roku 1928 mala obec obecnú krčmu. V roku 1941 bola postavená obecná ľudovňa, ktorá po rokoch prestala byť funkčná a zanikla. V obci bol mlyn, ktorý v roku 1935 odkúpil dražbou mlynár pán Karol Galláš. Počas svojej existencie mlyn „slúžil“ občanom dediny. V roku 1952 bol mlyn zatvorený. Neskôr z mlyna bola zriadená miešareň krmív.

V povojnových rokoch, podľa zápisov v kronike, nemožno hovoriť o nezamestnanosti, prípadne vystahovateľctve, pretože práce je pre každého dostatok.

V roku 1946 bolo v obci založené potravinové družstvo. V roku 1947 bola postavená tehelňa na pasienke v Medokýši za účelom výroby tehál na stavbu kultúrneho domu. Na jar 1949 tehelňa zanikla z dôvodu, že tehliar predával drahšie ako občania mohli kupovať. V roku 1947 bolo založené strojové družstvo, na nákup poľnohospodár-

ských strojov sa skladali občania. V živote poľnohospodárov nastal v roku 1957 veľký obrat. Rodná hruda, polia, lúky, ktoré sa dedili z pokolenia na pokolenie, dobytok, ošípané, všetko sa stalo majetkom celoobecného družstva, ktoré bolo založené 16. septembra 1957. V prvých rokoch po založení JRD časť obyvateľov pracovala v poľnohospodárstve. Neskôr začali občania hľadať pracovné príležitosti v priemysle s výhodnejším platovým ohodnotením. V ďalších rokoch prebiehali rôzne zmeny v organizácii poľnohospodárstva.

Prvá zmienka o učiteľovi v Dolnej Ždani sa zachovala z roku 1864. Dňa 20.12. 1944 bolo vyučovanie prerušené z dôvodu obsadenia učebne maďarským a nemeckým vojskom do 30.3. 1945. Radosné zvonenie zvonov dňa 31.3. 1945 ohlasovali nie len vzkriesenie Pána, ale aj oslobodenie obce.

Katastrálne územie sídla Dolná Ždaňa leží pri ústí Žiarskej kotliny a predhorí podhoria Vtáčnik, pri ústí Prochotského potoka do Hrona.

Okolie obce sa dobre využíva na turistiku do okolitej prírody a hôr, s možnosťou výhľadu na okolité obce, hubárčenie, zber lesných plodov a osvieženie zdravou pitnou vodou z prameňa medokýša.

Nadmorská výška: od 223 m n.m. do 613 m n.m.,
v strede obce 235 m n.m.

Počet obyvateľov: 653
Výmera chotára: 875 ha

Historické a kultúrne pamiatky:

- Rímsko-katolícky kostol zasvätený sv. Trojici.
- Uložená urna spisovateľky E.Čepčekovej
- Pomník padlým v SNP a umučených v koncentračnom tábore
- Socha sv. Floriána a sv. Jána Nepomuckého
- Pamätná tabuľa, kde žila spisovateľka E. Čepčeková

Prírodné krásy:

- Dolnožďanská skala 612 m n.m.
- Dúbravský vršok 535 m n.m.
- Medokýš - minerálny prameň
- Močiar, Stráne
- Prietok rieky Hron
- Prietok Prochotského potoka

Miestne zaujímavosti:

- Bocianie hniezda

Ekonomika:

- TOMÁŠ spol. s r.o. - výroba kŕmnych zmesí
- BUKOVINA spol. s r.o. - pŕla - majiteľ JUDr. Ján Gábriš
- STOLÁRSTVO Šmikniar
- ALKAM - majiteľka Elena Mošková
- lesníctvo

S finančným príspevkom Štátneho fondu kultúry
Pro Slovakia
Vydal: Obec Dolná Žďaňa - Obecný úrad
Náklad: 1000 kusov
Grafická úprava
a tlač: APRINT s.r.o. Žiar nad Hronom

